

'S WERELDS BESTE AMATEURFILMS IN HET

UNICA CONCOURS 1969

Nederland bereikte in Luxemburg de 9e plaats in het klassement der naties

Het meest interessante deel van elk UNICA- (Union Internationale du Cinéma d'Amateur) congres is uiteraard de grote filmwedstrijd, het concours om de hoogste internationale amateur-film-eer. Helaas heeft de historie het zo gewild dat zowel de professionele als de amateur-filmkunst van de bekeringen en medailles aan elkaar is gaan hangen, dat het wedstrijdelement op haast elk festival hoogtij viert alsof het maken van films een sport is waarbij de prestaties met instrumenten gemeten kunnen worden, maar alla, we zitten nu eenmaal in die schuit. Uw verslaggever wil hierbij overigens voor de laatste

maal aantekenen dat hij in deze onder protest meevaart; vooral de laatste jaren kwam ik steeds sterker tot het besef dat het bekronen van afzonderlijke films in wezen een te verfoeien zaak is, die schade doet aan het artistieke imago van het filmmedium en de filmers. Het zou beter zijn wanneer men ook in de film — en ook in de serieuze amateurfilm — overging op het toekennen van eer aan mensen die dat verdienen, op de wijze zoals dat in de literaire wereld gebruikelijk is, dus slechts nu en dan een prijs voor een oeuvre of hoogstens een heel bijzonder werk. Het met een film mogen deelnemen aan een fes-

tival zou op zichzelf al ,eer' genoeg moeten betekenen! Die medailles hebben door hun veelheid toch allang elke mogelijke waarde verloren.

Enfin, ook dit jaar werden de gouden, zilveren en bronzen medailles, de eervolle vermeldingen en de bekeringen weer verstrooid en wie er wat van opving zal er weer min of meer gelukkig mee zijn en misschien wel denken dat hij daardoor een meer of minder goeie filmer is. Maar bij een anders samengestelde jury zou hij misschien in plaats van nu een eervolle vermelding een gouden plak hebben gekregen, of omgekeerd. Want de ware kwaliteit van een film

Het fraaie 'Nouveau Theatre' van de stad Luxemburg, waar de UNICA 1969 zich afspeelde

M. en J. Hobijn, 'Oponthoud' van J. Pieëte, 'Hyde Park' van A. J. M. van der Donk en 'Ping Boem' van J. Stolk en A. Vroklage. Al deze films werden reeds bij voorgaande gelegenheden in dit blad besproken.

Kleur voorbij zwart-wit

In totaal waren er bijna 80 films in de wedstrijd, die werden ingezonden door zo'n twintigtal nationale federaties. Ze werden aanschouwd door een behoorlijk groot publiek (vele honderden) waartussen de Nederlanders op de vingers van één hand te tellen waren — en dat zo dichtbij het eigen land!

Na een wat moeilijke aanvang verliep de projectie van de 8, super-8 en 16 mm films op een scherm van vier à vijf meter vrij vlot. Er werd geprojecteerd over een afstand van dertig meter. Dit is eigenlijk te gek voor 8 mm films,

Een mooie, goedgevulde zaal, een groot projectiescherm

is niet meetbaar doch grotendeels een kwestie van persoonlijke smaak, die van individu tot individu pleegt te verschillen — gelukkig. Gelukkig zijn er ook tekenen die er op wijzen dat er verandering aan de lucht is: niet alleen meer en meer professionele festivals gooien de bekertjes op de schroothoop maar ook de UNICA schijnt in de toekomst wat het concours betreft een wat andere koers te willen varen.

In het 'klassement der naties' bereikte Nederland in dit 31ste UNICA-concours de 9e plaats met een eervolle vermelding voor elke van de vier ingezonden films, t.w.: 'Voor geen goud' van

maar toch wist men ook deze behoorlijk lichtsterk op het scherm te brengen. Wel vervelend was het af en toe te moeten merken dat de uiterste scherpstelling ietwat verwaarloosd werd. Hoewel zo'n projectieteam het enorm druk heeft moet er toch één man zijn die van A tot Z de scherpste in de gaten houdt! Het Nouveau Theatre waarin de projecties plaatsvonden is een werkelijk schitterend gebouw, een ideale gelegenheid voor een filmcongres of een filmfestival.

De verdeling naar formaat zag er als volgt uit: 8 mm zwart-wit films: 8, 8 mm kleurenfilms: 17, super-8 kleuren-

films: 4, 16 mm zwart-wit films: 19, 16 mm kleurenfilms: 28. Tegenover 27 zwart-wit films stonden dus 49 kleurenfilms. Bij de meeste van die kleurenfilms was het opmerkelijk te zien dat de makers dit materiaal niet alleen hadden gekozen om de zaak er gekleurd op te krijgen, maar vooral om door bewust werken mét de kleur de zeggingskracht van de films te verheven. Het is ongelofelijk wat in dit opzicht met de kleur gedaan kan worden. Zoals gewoonlijk was het parool ook weer bij dit festival: wachten op de goede films. Meestal komen de beste uit Frankrijk, maar nu bleek dat ook de Tsjechische amateurfilm binnenkort vermoedelijk even beroemd zal worden als de professionele film uit Tsjecho-Slowakije, wat van Frankrijk al langer gezegd kan worden. In dit concours werd Tsjecho-Slowakije één en Frankrijk runner-up. De Duitse Bondsrepubliek werd derde, maar waarom heb ik althans ik aan de Duitse films niet kunnen afzien: ik vond ze persoonlijk óf vreselijk vervelend ('Dienstag') óf vreselijk gemanieerd ('V für Vietnam') óf vreselijk tendentiekus ('Shalom'), afgezien van één speelfilm ('Der Käfig') die heel goed gemaakt was en waarin een meesterlijke acteur optrad, maar waarvan ik de inhoud helaas niet begreep, dus ook niet vertellen kan. Het is natuurlijk ondoenlijk om al die tachtig films stuk voor stuk te gaan bespreken, maar aan enkele wil ik toch graag een paar woordjes wijden.

Documentaires

De categorie 'Documentaire' levert — hoewel dit zonder twijfel de meest interessante categorie zou kunnen zijn (wat is er boeiender dan de werkelijkheid?) — in de amateurfilm altijd de meest vervelende films op. Afgezien van die 'van-tot'-films — waarover ik werkelijk niets meer te vertellen weet — zijn er ook altijd een stel wel boeiende films die echter mank gaan aan het een of ander en daardoor ook niet lang blijven. Echt fijne films in deze categorie vond ik voor mij de volgende.

'Malinconia per una città' (8 mm, 8 min, kleur, E.V.) van de Italianen A. Castellani en P. Borgonovi, waarin 'het stervende Venetië' in een serie hypergevoelig opgenomen verstilde shots (haast dia's, maar wát voor dia's en hoe aaneengeregeng!), bij zeer welge-

kozen muziek indringend op de daarvoor gevoelige beschouwer toekwam. Een heel eenvoudig filmpje maar juist door die — geraffineerde — eenvoud bijzonder mooi.

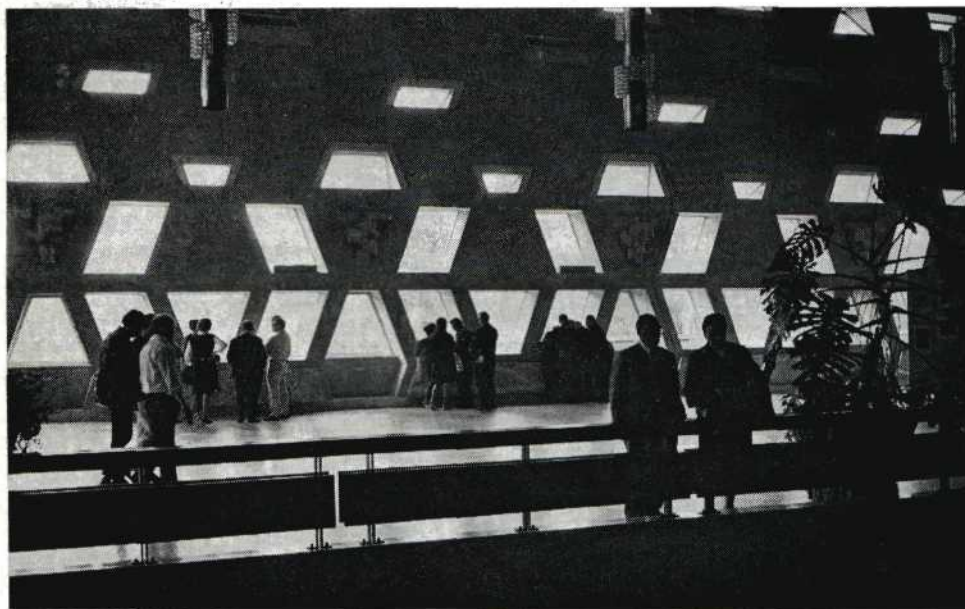
„Richeſſe” (16 mm, zwart-wit, 14 min, Brons) van de Fin T. A. Korhonen. Een geweldig verzorgde film over een oud eenzaam levend boerenechtpaar. De fotografie hierin was werkelijk zeldzaam schitterend, waardoor die twee boerenmensen voortreffelijk geportretteerd werden. Ze bleken zeer tevreden in hun eenzaam en eenvoudig bestaan ver van „de beschaving” temidden van de Finse natuur. Naast wat life-effecten kwam soms een cello-solo in het gehoor, muziek die het heel goed deed. Heel vaak blijkt dat één solo-instrument als filmmuziek alle orkesten te boven gaat.

tische onderwerpen en dat is natuurlijk de eerste klap die een daalder waard is, maar hij gaat er met zijn camera toch ook wel tegenaan!

De Sowjet-Unie had geen officieel aangekondigde inzending maar plots draaide er in de categorie Documentaire toch een Russische 16 mm kleurenfilm mee waarvan ik helaas noch de titel noch de auteur heb kunnen achterhalen. Een krankzinnige film over een stel twens, meisjes en jongens, geologen of rubberboottesters of wat dan ook, die met enorm plezier ergens achter in Siberië (vermoedelijk) de wildste rivier die ik ooit op een film zag, bevaren (voor zover je het tenminste nog varen kunt noemen). Ze werden door het water meegesleurd en er soms uit hun boot door onder gesleurd, maar ze wisten op de een of andere manier toch al-

HET KLASSEMENT DER NATIES

1. Tsjecho-Slowakije
2. Frankrijk
3. Bondsrepubliek Duitsland
4. Finland
5. Argentinië
6. Oostenrijk
7. Spanje
8. België
9. Nederland
10. Luxemburg
11. U.S.S.R.
12. Italië
13. Engeland
14. Zwitserland
15. Denemarken
16. D.D.R.
17. Polen
18. Zuid-Afrika
19. Canada

Alle ruimte om in de pauzes wat te wandelen of te discussiëren over de vertoonde films!

„Los Indios Hoy” (16 mm, kleur, 18 min, E.V.) van de bekende Oostenrijkse dr. Eduard Tschokl die erg veel films maakt (en meestal op elke UNICA wel voor een medaille goed is). Een met vakmanschap impressionistisch opgenomen en gemonteerde documentaire met commentaar, over de Mexicaanse Indianen nú. Tschokl (die kennelijk nogal wat voor zijn liefhebberij te missen heeft) zoekt altijd hoogst exo-

tijd weer het kamp te bereiken om vervolgens onder veel pret, muziek en gedans hun kleren te drogen. In elk geval deden ze ongelooflijk spectaculair werk, dat door de cameraman even ongelooflijk spectaculair verfilmd werd. Overigens heb ik er geen snars van begrepen.

Genrefilms

De categorie Genrefilms opende met de film die uiteindelijk in de hele wedstrijd

de enige winnaar van een gouden medaille bleek te zijn:

„Lëhmmännchen” (8 mm, zwart-wit, 4 min) van de gebroeders Zahradnik (zie ook „Smalfilm” 7, pag. 16 e.v.!) uit Tsjecho-Slowakije. Een echt spiritueel en razendknap gemaakt combinatie-filmpje van life-action en klei-animation in één. Het doet een beetje denken aan „Het Mannetje van Mandersloot” dat oudere amateurfilmers onder ons zich nog wel zullen herinneren. Hier is het een beeldhouwer die tijdens het boetseren in de luren wordt gelegd door een bonk klei dat telkens verandert in een grappig-pestiger satertje. Enorm humoristisch. Stellig zal dit filmpje in een UNICA-programma in de nabije toekomst ook langs de filmclubs in ons land reizen.

Vol geraffineerde cameratrucs was de film **„His Bag”** (16 mm, kleur, 16 min, zilver) van de Oostenrijker Alfred Vendl, die in zijn filmstijl veel weg heeft van onze Jan Maigret. Het betreft hier een allegorie rond een kunstenaar die het moeilijk heeft met „Het Leven In Onze Tijd”, a.h.w. het geabstraheerde verhaal van een creatieve worstelaar. Enorm goed en inventief gemaakt!

„Alcootest” (16 mm, zwart-wit, 15 min, E.V.) was weer eens een van die Franse amateurfilms waar je met ontzag naar opkijkt en waar we in Nederland nog steeds niet aan toe zijn. Een film die zó in het voorprogramma van elke

bioscoop past. Hier zijn heel filmisch de Jeroen Bosch-achtige visioenen van een man met een zware kater in beeld gebracht, zoals hij die beleeft in de korte tijdspanne tussen het opstaan en het zich wassen. De maker heet R. Faure.

„London” (16 mm, kleur, 8 min, Brons) van Jaques Marry. Een heel leuke, vlot en goed opgenomen impressie van een Fransman die Londen ziet. Voortreffelijk gemonteerd met een exceptioneel gevoel voor timing. Bovendien nog heel goede vondsten in het camerawerk (dat is vandaag de dag ook niet zo gemakkelijk meer, om met de camera nog wat nieuws te bedenken!). Maar het alleraardigste is dat de film doorspekt is met allemaal fijne mensen, hippe jonge meiden zowel als van die statige beursbengels met hun bolhoeden, waaronder echter een heleboel humor schuilgaat en af en toe naar buiten komt. Een heerlijke film die van mij dubbel zo lang had mogen duren, en dat zeg ik zelden.

„Beneath the Skyline” (16 mm, kleur, 11 min, E.V.) was ook een stadsimpresie, nu van Edinburgh, gemaakt door James Mark Littlewood (G.B.), met nog een heleboel anderen, vermoedelijk beroepslui die zin hadden om eens wat te amateur, want wat hier met de camera gedaan was valt buiten bereik van elke amateur. Bij al die rijers en glijers, zwevers, stijgers en dalers

langs en over en om scheepsrompen, gebouwen, standbeelden en al dat soort dingen moet beslist een echte „crane” zijn gebruikt, zoals we dat gewend zijn uit superfilms als „Lawrence of Arabia” of „Dr. Zhiwago”. Maar hoe dan ook, knap was het en heel poëtisch bovendien, al bleven de mensen van Edinburgh in deze film helaas alleen maar schimmen.

„Claudia y yo” (16 mm, kleur, 9 min, E.V.) was een filmisch loflied van een vader op zijn dochttertje, een schattig meisje van een jaar of vijf, dat in allerlei spelerijtjes voor de camera verschijnt. Er is speciale, heel aparte muziek voor geschreven en gespeeld en soms waar de camera het alleen niet af kon heeft de maker (Jorge Preloran uit Argentinië) ook nog op de filmband zelf getekend. Of het niet op kon. Filmde maar meer vaders zó hun kinderen!

„Manius” (8 mm, zwart-wit, 6 min, geen bekroning) kon het tweelingbroertje van Claudia zijn, maar hij woont op een boerderij in Polen en werd daar gefilmd door Stanislaw Cinal, in zijn blote gatje rondscharrelend tussen de beesten op de boerderij en de bloemen eromheen. Een kostelijk filmpje over een kostelijk mannetje. Bij het kijken naar dit soort films krijg je een gevoel alsof je nooit zult sterven. Film kán een mooie droom zijn, maar onmiddellijk daarna komt er dan wel weer een stuk puin op het

scherm om radeloos van te worden. Film is vaak ook als een heel nare droom!

Speelfilms

De categorie Speelfilms geldt in UNICA-kringen nog steeds als de crème de la crème. Waarom is mij nooit geheel duidelijk geworden want er zit relatief net zoveel vervelend werk tussen als in de andere categorieën. Wél is het een feit dat je tussen de speelfilms vaak de beste uitschieters treft en dat was nu eigenlijk ook weer het geval al viel er dan ook geen enkele gouden medaille (wat zoals gezegd mij nóg niks zegt).

„Une poignée de sable” (16 mm, zwart-wit, 17 min, Brons) van Birger Wase-nius, Finland. Een mooi meisje is hevig verliefd. Als ze op een keer bij haar vriend achter op de scooter zit, draait hij zich om om haar te zoenen. Hierdoor raakt hij uit de koers en de scooter vliegt tegen een vrachtauto. Het meisje wordt zwaar gewond naar een ziekenhuis gebracht en er volgt een spoedoperatie (wat er met de jongen gebeurt blijft verder buiten beschouwing, de film gaat ook speciaal over dat meisje). Het meisje geneest wonderbaarlijk en wordt weer net zo mooi als ze voor het ongeluk was. Maar ze is wel blind geworden: geluk is een handvol zand, niet meer dan het uitblijven van ongeluk. Dit gegeven verfilmen zou bij de meesten een draak opleveren, maar de Finnen zijn te helder

daarvoor. Deze hele film is nergens 'overdone'. Schitterend gefotografeerd, haast louter in zeer functionele, prachtige close-up's, heel goed gemonteerd en van geluid voorzien, met uitzonderlijk goed spel van de hoofdrolspeelster — gewoon een amateurspeelfilm van klasse.

'Noces de cire' (16 mm, zwart-wit, 20 min, Zilver) door Lambert en Pean, Frankrijk. Dit is een amateur-thriller van klasse en om als amateur een thriller goed te maken is een net zo moeilijke opgave als het goed verfilmen van een damesbladverhaaltje. Een kledingwinkelier (kaal, met een snorretje, heel goed type), wurgt in een vlaag van verstandverbijstering op een morgen in het magazijn van zijn winkel zijn jonge vrouw. Toevallig is het juist hun vierde trouwdag. De man brengt de dag in vertwijfeling door. In een monologue intérieur horen we hem zeggen wat hij allemaal overweegt tegen de commissaris te zeggen. Maar hij belt de politie nog niet op, doch besluit het lijk naar zijn buiten de stad gelegen landhuis te transporteren om zelfmoord o.i.d. te kunnen suggereren. Dat doet hij door 's avonds in een magazijnwagentje etalagepoppen naar het bagageruim van zijn bij de zaak geparkeerde auto te rijden. Eén van die poppen is het lijk. Zo weet hij onopgemerkt naar het huis te rijden. Met de dode vrouw in zijn armen gaat hij naar binnen en zoekt op de tast naar het knopje van het kamerlicht. Als het licht aanflitst begint een hele groep vrienden het echtpaar toe te zingen ter gelegenheid van de vierde trouwdag. Zo wilden ze ze verrassen (aardige 'verrassing') en hadden zich daarom in het donkere huis opgesteld om de thuiskomst van het echtpaar af te wachten. De man verstijft van schrik en verbijstering. Eerst dan dringt het tot de groep door (met een ijselijke gil van een van de vrouwen) dat de man niet zijn vrouw over de drempel draagt om een feest aan te vangen, maar het lijk van zijn vrouw. . .

Nu, deze story is met alle drums en drans wel ongelofelijk sterk en sfeervol verfilmd hoor, door een paar amateurs. Met het aanknippen van het licht en die gil van de vrouw ging er een huivering door de zaal. Aardig om mee te maken: toen daarna het zaallicht aan ging bleek 'de moordenaar' toevallig naast mij te zitten. Op zo'n moment een rare gewaarwording.

'Le Passage' (16 mm, zwart-wit, 15 min, Zilver) van M. Agrapart en Wellinger, Frankrijk, is een ijzersterke, gestileerde, zeer beklemmende film over het onderwerp 'illegale grensovergang naar de vrijheid'. Vijf jongens ondernemen de gevaarlijke tocht. Eén valt in een ravijn, kan niet verder, moet achtergelaten worden en daarom door zijn makkers met een pistoolschot gedood worden (een afschuwelijk moment, waarbij je je afvraagt of dit in de werkelijkheid of in de film nu wel nodig is). De grens is een zandvlakte. De overgebleven vier weten erover te komen, maar als ze de berghelling aan de overzijde beklimmen worden ze op de drempel van de vrijheid alle vier gemitrailleerd. Een vreselijk eind. Het vlekkeloze beeld, de montage, de geluidstoepassing (slagwerk) — het is ongelo-

De Tsjechische gebroeders Zahradnik, enige winnaars van goud dit jaar

felijk dat er amateurfilmers zijn, tot zo iets in staat. In Frankrijk vindt men ze.

Epiloog

Dit waren zo de films die mij het meest imponeerden. Uiteraard viel er in Luxemburg nog wel meer goeds op te merken, maar dan waren het meestal slechts goede fragmenten in een minder goed totaal, of alleen maar bijster goeie fotografie, of montage, of geluidstoepassing, of spel, of ideeën en vondsten. Misschien zou Martin Tans uit Tilburg, die in de jury zat, sommige van de door mij genoemde films weglaten en andere noemen, als hij de films zou bespreken. Uitgezonderd enkele films die iedereen imponeren zijn er natuurlijk ook altijd heel wat die toevallig alleen bij u of bij mij en nog wat gelijkgestemden heel goed vallen.

Mét tien jaren 'Smalfilm'-redactiewerk heb ik tien jaren de ups en downs van de UNICA mogen meemaken. De UNICA is zonder twijfel voor alle amateurs een enorm waardevolle organisatie, wat er verder ook op aan te merken valt. Want b.v. de beste amateurfilms heb ik toch steeds op de UNICA-congressen gezien. Een enkele uit die beste kwam soms uit Nederland. Nederland werd zelfs enige jaren geleden tweede in de eindrangschikking. Maar toch stel ik op dit moment vast dat de Nederlandse serieuze amateurfilmerij het qua opvatting en beheersing van het métier in het algemeen nog lang niet haalt bij die van Frankrijk, Italië (al kwam dit land op dit congres bijster zwak naar voren), Tsjecho-Slowakije (de geest maakt daar goed wat de techniek niet biedt), of Finland (Finnen zijn de merkwaardigste Europeanen van alle Europeanen, misschien filmen ze daarom ook zo constant merkwaardig goed). En zolang de Nederlandse bezoekers van het UNICA-congres op de vingers van één of hoogstens twee handen geteld kunnen worden zal het ook wel zo blijven. Want het een houdt het ander in, nietwaar?

Maar vooral van de jongere amateurfilmers in ons land — die schoorvoetend maar onmiskenbaar mét hun films hier en daar hun nieuwe geluid laten horen — verwacht ik in de nabije toekomst veel. Als nu de ouderen met hun technische beheersing en ervaring de jongeren met hun engagement een beetje coachen dan zal mijn jongere opvolger vast een fijne tijd in de Nederlandse amateurfilmerij gaan meemaken. Zoals mijn jaren zestig in de (amateur)filmwereld óók fijn zijn geweest, maar anders. Want het ziet er wel naar uit dat de jaren zeventig nog turbulenter gaan worden dan de toechal op dynamische jaren zestig. En dat zal op de filmerij en meer speciaal op de serieuze amateurfilmerij zeker veel invloed hebben. Amateurfilmers aller clubs: wees erbij met uw camera — er zal een heleboel te filmen vallen. Doe dat dan niet om goud of zilver, maar slechts om de 'eer' van het filmer-zijn. Tien jaren in herinnering vind ik het inderdaad een van de mooiste liefhebberijen die een mens zich wensen kan, misschien juist wel omdat film in dit tijdsbestek is uitgegroeid tot een zaak van alle mensen.